
Spis treści

Wstęp	15
1. Funkcje, struktury, klasy i obiekty na niskim poziomie	19
1.1. Wywoływanie funkcji w językach (bardzo) niskiego poziomu	21
1.1.1. CALL, RET i konwencje wywołań	21
1.1.2. Konwencje wywołań x86	24
1.1.3. Konwencje wywołań x86-64	27
1.2. Struktury	28
1.2.1. „Zgadywanie” wielkości i ułożenia elementów struktury w pamięci ...	30
1.2.2. Rozpoznawanie budowy struktur lokalnych i globalnych	30
1.2.3. Rozpoznawanie budowy struktur dynamicznie alokowanych	32
1.3. Klasy, obiekty, dziedziczenie i tablice wirtualne	34
1.3.1. Prosta klasa a struktura	34
1.3.2. Obiekty = struktury + funkcje + thiscall	38
1.3.3. Wszystko zostaje w rodzinie, czyli dziedziczenie	38
1.4. Podsumowanie	41
2. Środowisko uruchomieniowe na systemach GNU/Linux	43
2.1. Wstęp	45
2.2. Pliki wykonywalne ELF	45
2.2.1. Identyfikacja systemu i architektury docelowej	46
2.2.2. Segmenty	49
2.2.3. Segment PT_LOAD	51
2.2.4. Segment PT_DYNAMIC	53
2.2.5. Sekcja .dynamic	53
2.2.5.1. Deklaracja bibliotek zależnych	57
2.2.5.2. Wczesna inicjalizacja programu	59
2.3. Środowisko uruchomieniowe	62
2.3.1. Kod PIC	62
2.3.2. Tablice GOT i PLT	65
2.3.3. Program ładujący ld.so	73

2.3.3.1.	Zmienne środowiskowe	73
2.3.3.2.	LD_LIBRARY_PATH	74
2.3.3.3.	LD_PRELOAD.....	75
2.3.3.4.	LD_AUDIT	77
2.3.4.	Zrzucanie pamięci procesów	81
2.3.4.1.	System plików /proc.....	81
2.3.4.2.	Pliki specjalne w /proc/pid	82
2.3.4.3.	Pliki specjalne maps i mem.....	83
2.3.4.4.	VDSO	85
2.3.4.5.	Wektory inicjalizacyjne	86
2.3.5.	Wstrzykiwanie kodu	88
2.3.5.1.	Wersja ptrace(2)	95
2.3.6.	Samomodyfikujący się kod	96
2.4.	Podsumowanie.....	98
	Bibliografia	99
3.	Mechanizmy ochrony aplikacji.....	101
3.1.	Wstęp	103
3.2.	Przepełnienie bufora na stosie	104
3.3.	Procedury obsługi wyjątków	108
3.4.	Zapobieganie wykonaniu danych.....	112
3.5.	Losowość układu przestrzeni adresowej.....	114
3.6.	Dodatkowe materiały	116
3.7.	Podsumowanie.....	116
	Bibliografia	116
4.	Metody przeciwdziałania odbudowie kodu aplikacji z pamięci procesu.....	119
4.1.	Wstęp	121
4.1.1.	Zawartość rozdziału	121
4.2.	Packery, szyfratory i protektory plików PE	122
4.3.	Emulowanie zabezpieczeń	126
4.4.	Ochrona przed odbudową kodu programu zapisanego z pamięci procesu.....	128
4.5.	Nanomity	130
4.6.	Skradziony punkt rozpoczęcia programu	135
4.7.	Przekierowanie i obfuskacja importowanych funkcji.....	142
4.9.	Podsumowanie.....	147
	Bibliografia	148
5.	NET internals – format & RE.....	151
5.1.	Wstęp	153
5.2.	Format pliku .NET	153
5.2.1.	JIT, czyli drugi stopień kompilacji programu	153
5.2.2.	Język pośredni CIL	154

5.2.2.1.	Przykład 1: add()	155
5.2.2.2.	Przykład 2: stringWriteTest()	155
5.2.2.3.	Przykład 3: programFlowTest()	157
5.2.3.	Dedykowane kontenery metadanych	161
5.2.4.	Wysokopoziomowa struktura programu zachowana w pliku wykonywalnym	161
5.2.5.	Token	164
5.2.6.	Funkcje natywne	165
5.2.7.	AOT	165
5.3.	Inżynieria wsteczna	166
5.3.1.	Analiza statyczna	166
5.3.2.	Dekompilacja	166
5.3.3.	Rekompilacja i odtwarzanie działania programu	170
5.3.4.	Modyfikacja istniejących metod	170
5.3.5.	Debug	174
5.3.5.1.	dnSpy	174
5.3.5.2.	Wtyczki do WinDbg	176
5.4.	Metody protekcji plików .NET	176
5.4.1.	Nadpisywanie nazw nadanych przez użytkownika	176
5.4.2.	Szyfrowanie stałych tekstowych	176
5.4.3.	Utrudnianie dekompilacji	178
5.4.4.	Ukrywanie kodu programu	178
5.4.5.	Deobfuskacja	179
5.5.	Podsumowanie	180
	Bibliografia	180
6.	Python – obfuskacja i inżynieria wsteczna	181
6.1.	Wstęp	183
6.2.	Obfuskacja a model wykonania	183
6.3.	Obfuskacja źródeł	185
6.4.	Pliki .pyc i .pyo	188
6.5.	Bundlery i kompilator	190
6.5.1.	Py2exe	190
6.5.2.	cx_Freeze	193
6.5.3.	PyInstaller	194
6.5.4.	Nuitka	198
6.5.5.	Inne bundlery i kompilatory	205
6.6.	Obiekty code i function	205
6.7.	Kod bajtowy i gdzie go szukać	213
6.8.	Prosta obfuskacja kodu bajtowego	216
6.9.	Samomodyfikujący się kod bajtowy	222
6.10.	Podsumowanie	224
	Bibliografia	224

7.	Malware w owczej skórze, czyli o wstrzykiwaniu kodu w inne procesy	225
7.1.	Wstęp	227
7.2.	Przegląd technik wstrzykiwania	228
7.2.1.	Schemat działania	228
7.2.2.	Przygotowania przed implementacją	228
7.2.3.	Wybieranie celu	229
7.2.3.1.	Wstrzykiwanie kodu do istniejącego procesu	229
7.2.3.2.	Wstrzykiwanie kodu do nowo uruchomionego procesu ...	230
7.2.4.	Wpisywanie kodu do zdalnego procesu	231
7.2.5.	Metody przekierowania do wstrzykniętego kodu	233
7.2.5.1.	Uruchomienie dodanego kodu w nowym wątku	233
7.2.5.2.	Dodawanie do istniejącego wątku (przy użyciu NtQueueApcThread)	234
7.2.5.3.	Nadpisywanie punktu wejścia procesu	235
7.2.5.4.	Nadpisywanie kontekstu procesu	238
7.2.5.5.	Dodawanie do okienka Tray	239
7.2.5.6.	PowerLoader	241
7.3.	Tworzenie wstrzykiwalnego kodu	242
7.3.1.	Podstawy shellcodu	242
7.3.2.	Warunki wstrzykiwania plików PE	244
7.3.2.1.	Wstępne przygotowanie pliku PE	245
7.3.3.	Samodzielne ładowanie pliku PE	246
7.3.3.1.	Konwersja surowego obrazu na wirtualny	246
7.3.3.2.	Pobieranie adresów tabel	248
7.3.3.3.	Rozwiązywanie relokacji	250
7.3.3.4.	Rozwiązywanie importów	253
7.3.3.5.	Przekierowanie wykonania do dodanego pliku PE	261
7.3.3.6.	Plik PE o cechach shellcodu	261
7.3.4.	Debugowanie wstrzykniętego kodu	262
7.4.	Metody wstrzykiwania plików PE	264
7.4.1.	Klasyczny DLL Injection	265
7.4.1.1.	Demonstracja	265
7.4.1.2.	Implementacja	266
7.4.2.	RunPE (Process Hollowing)	267
7.4.2.1.	Demonstracja	267
7.4.2.2.	Implementacja	269
7.4.3.	ChimeraPE	273
7.4.3.1.	Demonstracja	274
7.4.3.2.	Implementacja	275
7.4.4.	Reflective DLL injection	277
7.4.4.1.	Demonstracja	277
7.4.4.2.	Implementacja	278
7.4.5.	Wstrzyknięcia DLL na poziomie systemu operacyjnego	282

7.4.5.1.	AppInit_DLLs	283
7.4.5.2.	Shim + InjectDll Tag	283
7.5.	Podsumowanie	285
	Bibliografia	286
8.	ELFie brudne sztuczki	287
8.1.	Wstęp	289
8.2.	ELFie struktury	289
8.3.	Rozdwojenie jaźni	292
8.3.1.	Niewidzialny kod	292
8.4.	Misja: przechwycić resolver	299
8.5.	Klasyka wiecznie żywa	302
8.7.	DYNAMICzne zmiany	307
8.7.1.	Co dwie tablice to nie jedna	307
8.7.2.	Jeden bajt by nimi rządzić	309
8.8.	Podsumowanie	311
	Bibliografia	311
9.	Łamanie zaawansowanych technik przekierowania API	313
9.1.	Wstęp	315
9.2.	Format PE – podstawy	315
9.3.	Tabela importów	319
9.4.	Tabela eksportów	321
9.5.	Proste metody obfuskacji IAT	322
9.6.	Przekierowania API z przepisywaniem kodu	323
9.7.	Zróbmy to lepiej!	325
9.8.	Weryfikacja hipotezy pod debuggerem	326
9.9.	Automatyczne przepisywanie plików DLL	326
9.10.	Pierwsza próba i pierwsze problemy	331
9.11.	Modyfikacja NTDLL	333
9.12.	Ostatnie poprawki	335
9.13.	Efekt końcowy	336
9.14.	Podsumowanie	337
	Bibliografia	337
10.	Śledzenie ścieżki wykonania procesu w systemie Linux	339
10.1.	Wstęp	341
10.2.	Metody programowe	342
10.2.1.	Instrumentacja kodu źródłowego	342
10.2.2.	Instrumentacja programu w ramach kompilacji	344
10.2.3.	Instrumentacja kodu binarnego	347
10.2.4.	Śledzenie wywołań systemowych	349
10.2.5.	Śledzenie wywołań funkcji bibliotecznych	350
10.2.6.	Emulacja instrukcji	351

10.2.7. Nagrywanie i odtwarzanie przebiegu ścieżki wykonania	353
10.3. Metody programowo-sprzętowe	355
10.3.1. Próbkowanie instrukcji	356
10.3.2. Rejestry debuggera	357
10.3.3. Wykonanie krokowe	360
10.3.4. BTF (Branch Trap Flag)	362
10.3.5. LBR (Intel Last Branch Record)	363
10.3.6. BTS (Intel Branch Trace Store)	365
10.3.7. IPT (Intel Processor Trace)	367
10.4. Metody sprzętowe	370
10.5. Porównanie wydajności	371
10.6. Podsumowanie	372
11. Ciasteczko zagłady – studium przypadku eksploatacji routera	373
11.1. Wstęp	375
11.2. Konsola	375
11.3. Architektura MIPS	379
11.4. Ciasteczko i ból brzucha	381
11.5. Co w trawie piszczy	383
11.5.1. Funkcja sub_80244E88	386
11.5.2. Funkcja sub_802CF6E8	389
11.5.3. Funkcja sub_802457D0	394
11.5.4. Argumenty dla funkcji sub_8024281C	396
11.5.5. Funkcja sub_8024281C	398
11.6. Wykorzystanie podatności	400
11.6.1. Adres docelowy	401
11.7. Podsumowanie	404
Bibliografia	406
12. W pogoni za flagą – eksploatacja na systemach Windows i Linux	407
12.1. Wstęp	409
12.2. Lokalne testowanie rozwiązań	410
12.3. Multipurpose Calculation Machine (średnio trudne)	411
12.4. Memory (łatwe)	424
12.5. Crypto Machine (średnio trudne)	433
12.6. Quarantine (bardzo trudne)	444
12.7. Night Sky (bardzo trudne)	461
12.8. Bubblegum (bardzo trudne)	480
12.9. Antipasto (łatwe)	501
12.10. Entree (średnio trudne)	511
12.11. Podsumowanie	518
Bibliografia	518
Indeks	521

Wykaz autorów

Tomasz Bukowski (rozdział 1)

Z wykształcenia i pasji – fizyk. Entuzjasta Linuksa, a jego hobby to programowanie. Przygodę z bezpieczeństwem IT rozpoczął jako administrator sieci w akademiku. Pełną „gotowość bojową” osiągnął podczas pracy w CERT Polska, gdzie zajmował się analizą (również wsteczną) złośliwego oprogramowania, eksplorowaniem (a czasem przejmowaniem) botnetów, informatyką śledczą oraz innymi kwestiami związanymi z ITSEC. Obecnie kieruje zespołem Security Threat Intelligence w banku Millennium. Po godzinach lata ze „smokami” w zespole CTF „Dragon Sector”.

Grzegorz Antoniak (rozdział 2)

Interesuje się inżynierią oprogramowania w wielu różnych językach oraz inżynierią wsteczną w wielu różnych odmianach: od mechanizmów działania systemu począwszy, poprzez mechanizmy budowy komercyjnych aplikacji oraz ich systemów licencyjnych, analizę zamkniętych formatów binarnych, odzyskiwanie danych, do analizy działania złośliwego oprogramowania i projektowania sposobów jego zwalczania. Od kilku lat pracuje w firmie ESET, próbując zwiększać świadomość o systemach uniksowych w środowiskach Windowsowych, koordynuje także zespół rozszerzający zasięg ochrony przeciwko złośliwemu oprogramowaniu na systemach macOS i Linux.

Tomasz Kwiecień (rozdział 3)

Od młodości pasjonat inżynierii wstecznej, a w szczególności mechanizmów zabezpieczeń. Zainteresowanie metodami analizy złośliwego oprogramowania doprowadziło go w 2010 roku do krakowskiego oddziału firmy ESET, gdzie pracuje na stanowisku Specialized Researcher. Wicekapitan i współzałożyciel drużyny CTF „Delicious Horse”. W wolnych chwilach „pochłaniać” filmów i seriali.

Mateusz Krzywicki (rozdział 4)

Pasjonat inżynierii wstecznej, bezpieczeństwa aplikacji i programowania. Interesuje się technikami deobfuskacji i automatycznej dynamicznej analizy kodu. Przygodę z inżynierią wsteczną zaczynał od analizy działania systemów zabezpieczeń i poznawania wnętrza systemów operacyjnych. Fan skomplikowanych eksploitów wykorzystujących błędy związane z naruszeniem spójności obiektów i struktur w pamięci. Bierze udział w zawodach CTF z zespołem „Delicious Horse”, którego jest współzałożycielem. Pracował w krakowskim oddziale firmy ESET, a aktualnie w firmie Microsoft, na stanowisku Security Software Engineer.

Marcin Hartung (rozdział 5)

Absolwent Elektroniki i Telekomunikacji na AGH w Krakowie, gdzie okazjonalnie udziela wykładów o inżynierii wstecznej. Autor kilku publikacji, w tym *Unpack your troubles: .NET packer tricks and countermeasures* zaprezentowanej na konferencji VB2015. Od kilku lat pracuje w firmie ESET jako koordynator zespołu zajmującego się analizą i statycznym rozpakowywaniem archiwów oraz protektorów dla formatów wykonywalnych. Prywatnie – wspinacz i motocyklista.

Gynvael Coldwind (rozdział 6)

Programista–pasjonat z zamiłowaniem do bezpieczeństwa komputerowego i niskopoziomowych aspektów informatyki, a także autor licznych artykułów, publikacji, podcastów oraz wystąpień poświęconych tym tematom. W roku 2013 odebrał w Las Vegas (wspólnie z Mateuszem Jurczykiem) nagrodę Pwnie Award w kategorii „Najbardziej Innowacyjne Badania Naukowe” z dziedziny bezpieczeństwa komputerowego, przyznaną za wspólną pracę pt. *Identifying and Exploiting Windows Kernel Race Conditions via Memory Access Patterns*. Kapitan i współzałożyciel „Dragon Sector” – jednej z najlepszych drużyn Security CTF na świecie. Od 2010 r. mieszka w Zurychu, gdzie pracuje dla firmy Google jako Senior Software Engineer / Information Security Engineer.

Hasherezade (rozdział 7)

Magister inżynier informatyki. Od wieku nastoletniego pasjonuje się programowaniem i inżynierią wsteczną. Aktywnie bierze udział w życiu internetowej społeczności InfoSec, dzieląc się efektami swojej pracy – tworząc m.in. programy freeware/open source oraz publikując artykuły techniczne. Obecnie pracuje jako analityk złośliwego oprogramowania dla firmy Malwarebytes; prowadzi także własną działalność w branży.

Maciej Kotowicz (rozdział 8)

Miłośnik piwa i tematów pokrewnych. Po godzinach spędza czas w kairnie smoków – wraz z resztą drużyny Dragon Sector – biorąc udział (a czasem nawet wygrywając) we wszelkiej maści CTF-ach. Były Wieczny Student i wykładowca w Instytucie Informatyki we Wrocławiu. Bez nagród, ale zdarza mu się występować tu i tam. Na co dzień botnet pwner w CERT Polska, specjalizujący się w analizie złośliwego oprogramowania oraz pisaniu i analizowaniu exploitów.

Michał Kowalczyk (rozdział 9)

Pasjonat inżynierii wstecznej i analizowania rzeczy tylko po to, aby sprawdzić, jak działają. Interesują go niskopoziomowe aspekty działania komputera, takie jak BIOS oraz system operacyjny, jak również mechanizmy ochrony programów przed inżynierią wsteczną oraz kryptografia. Aktywnie bierze udział w zawodach CTF wraz z zespołem „Dragon Sector”, którego jest wicekapitanem.

Robert Świącki (rozdział 10)

Badacz problemów z dziedziny bezpieczeństwa komputerowego, szczególnie w zakresie niskopoziomowym oraz systemów operacyjnych. Autor kilku ciekawych narzędzi z tej dziedziny (m.in. fuzzer *honggfuzz*). Członek polskiej drużyny CTF – „Dragon Sector”. Nominowany w 2016 roku do prestiżowej nagrody Pwnie Award w kategorii „Best Privilege Escalation Bug” za upublicznienie błędu bezpieczeństwa w firmwarze procesorów firmy AMD. Pracuje w firmie Google na stanowisku Senior Software Engineer / Information Security Engineer.

Piotr Bania (rozdział 11)

Interesuje się programowaniem oraz bezpieczeństwem systemów komputerowych. Jako pierwszy Polak otrzymał nagrodę Pwnie Award w kategorii „Najbardziej Innowacyjne Badania Naukowe” z dziedziny bezpieczeństwa komputerowego. Wykonywał projekty dla Agencji Zaawansowanych Projektów Badawczych w Obszarze Obronności Departamentu Obrony Stanów Zjednoczonych (DARPA, program Cyber Fast Track). Miał okazję demonstrować swoje prace w Pentagonie. Autor publikacji, eksplotów i innych narzędzi, z których najbardziej popularnym stał się program „kon-boot” używany przez organy ścigania, służby specjalne, specjalistów z zakresu informatyki śledczej, a także duże firmy informatyczne z całego świata. Obecnie pracuje w firmie Cisco w zespole Talos, na stanowisku Senior Security Researcher.

Mateusz Jurczyk (rozdział 12)

Wicekapitan i współzałożyciel zespołu „Dragon Sector”, drużyny należącej do ścisłej czołówki światowej w zawodach typu Security CTF. Fan przepiełnień bufora. Interesuje się bezpieczeństwem systemów i aplikacji klienckich, w szczególności odkrywaniem podatności, ich wykorzystaniem oraz zapobieganiem, ze wskazaniem na jądro systemu Windows. Trzykrotny laureat prestiżowej nagrody Pwnie Award. Występuje na wielu konferencjach dotyczących bezpieczeństwa oprogramowania, takich jak Black Hat, REcon, SyScan, Ruxcon czy 44CON. Na co dzień pracuje dla firmy Google w zespole Project Zero, na stanowisku Senior Software Engineer / Security Engineer.